

середній рівень до залежної поведінки – 61,7%, низький рівень до залежної поведінки – 20%.

Висновки. Отже, сучасні дослідники ще не мають однозначного тлумачення проблеми інтернет-залежності та шляхів боротьби з нею. Провівши емпіричне дослідження серед підлітків, можна зробити певні висновки: вже зараз існує проблема інтернет-залежності в підлітковому віці, виявлені інтернет-залежні особи і їх кількість тільки зростає; в даний час Інтернет, в основному, використовується як засіб для навчання та розваг; виникає питання пошуку методів і засобів профілактики та боротьби з даною залежністю за допомогою психологів, педагогів та медиків.

Перспективами подальших досліджень полягають в аналізі гендерно-вікових особливостей інтернет-залежних підлітків.

Список використаної літератури

1. Young, K. S. (1999). What makes the Internet Addictive: potential explanations for pathological Internet use. *Cyber Psychology and Behavior* [англійською мовою].

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

УДК 159.9.072.

Новохацька Ольга Євгенівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. У даній статті представлено аналіз матеріалів публікацій та результатів досліджень щодо виховання дітей з розладами аутистичного спектра. Виділені основні проблеми з якими стикаються батьки, що виховують дітей з аутизмом. Розглянуто стилі та особливості сімейного виховання, критерії порушень при вихованні таких дітей. Враховано

аспекти для подальшого дослідження щодо психологічної підготовки батьків, які виховують дітей з розладами аутистичного спектра.

Ключові слова: аутизм, батьки дитини з особливими потребами, гіперопіка, гіпоопіка, депресія, розлад аутистичного спектру, сильна психологічна травма, тривога.

Актуальність дослідження. Розлад аутистичного спектра характеризується постійними розладами поведінки та емоцій, які зазвичай починаються в дитячому віці. Виховання та навчання дітей, які страждають на розлад аутистичного спектра, є складним завданням для батьків або опікунів таких дітей та впливає на якість їх життя.

Дистрес, депресія, тривога є поширеними психологічними станами, з якими стикаються батьки або опікуни, доглядаючи за дитиною з розладом аутистичного спектра. Крім того, виховання таких дітей є більш напруженим і складним, ніж виховання дітей із типовим розвитком, особливо в країнах, де бракує різноманітних ресурсів підтримки.

Актуальність дослідження проблеми виховання дітей з розладами аутистичного спектра є незаперечною і бере свій початок в середині ХХ століття. Дана проблема вивчалася та висвітлювалася такими науковцями, як Е. Блейлер, Д. А. Гіляровський, К. С. Лебединська, О. С. Нікольська, Н. І. Озерецький, Л. С. Печінкова, Г. Н. Пивоварова, А. П. Куприкова, Н. Asperger, В. Bettelheim, L. Kanner, В. Kaufman, Останнє десятиріччя в Україні спостерігається зацікавленість даною проблемою такими науковцями та практиками, як Т. Д. Ілляшенко, С. Ю. Конопляста, М. І. Мушкевич, О. С. Нікольська, К. Островська, М. В. Рождественська, О. Романчук, М. Химко, Д. І. Шульженко.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У своїх публікаціях Н.О. Майструк та А.Р. Лучаківська аналізуючи низку особливостей щодо проблем сім'ї, яка виховує дитину з розладами аутистичного спектра, дійшли висновку, що існує ряд проблем із якими стикаються сім'ї, в яких виховується дитина з аутизмом: проблеми із психологічним здоров'ям

батьків (сильна психологічна травма, депресія, тривога і т.п.); низький потенційний рівень психологічного прийняття в сім'ї дитини; проблеми із прийняттям дитини батьками (емоційне відторгнення дитини, надмірне акцентування на вадах дитини тощо); проблеми виховання (гіперопіка, гіпоопіка і т.п.); неприйняття, упередженість у ставленні з боку суспільства; нестача інформації; проблеми правової сфери; недостатній рівень освітньої і виховної роботи у різних закладах; труднощі в адаптації і не пристосування навчальних закладів до їх потреб, неприйняття оточенням; низька матеріальна забезпеченість сімей; недоступність технологій ранньої діагностики, корекції, реабілітації (Майструк, Н.О., 2010).

Науковці Є.І. Холостова та В.Т. Мошняга вважали, що сім'ї, де є такі діти з розладами аутистичного спектра, повинні бути готові до того, що їхня дитина, та й уся сім'я загалом, значно повільніше досягають успішних результатів у вихованні таких дітей, а іноді й зовсім їх не досягають, виділивши при цьому 4 основні стилі виховання: перший стиль виховання – гіперопіка, що з часом може змінитися гіперперпротекцією (фобія втрати дитини); другий стиль - «холодні» стосунки з дитиною, гіпопротекція (зниження емоційних контактів); третій стиль - стиль співробітництва, конструктивні і відповідальні стосунки з дитиною; четвертий стиль - авторитарна батьківська позиція, песимізм, обмеження прав дитини, постійні вимоги дотримання певних правил, а при відмові – можливі й фізичні покарання (Холостова, Є.І., 2019).

К. О. Островська у своїх дослідженнях дійшла висновку, що усвідомлення батьками хвороби дитини може призводити до порушень у сімейному вихованні, аналізуючи характер порушення виховання такими критеріями: рівень протекції (тобто скільки сил і часу приділяють батьки вихованню дитини); ступінь задоволення потреб (якою мірою діяльність батьків націлена на задоволення матеріально-побутових і духовних потреб дитини); рівень вимогливості до дитини в сім'ї виступає у вигляді заборон,

покарань по відношенню до неї, а також знаходить прояв у колі її обов'язків (Островська, К.О., 2012).

Мета наукової публікації полягає в систематизації теоретичних знань щодо особливостей виховання дітей з РАС.

Завдання статті: визначити поняття аутизму та його прояви; виявити особливості виховання дітей з РАС; систематизувати особливості, з якими стикаються батьки, що виховують дітей з РАС.

Методи та методики дослідження: аналіз, синтез та систематизація теоретичного матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аутизм, як одне з найважчих розладів розвитку, відносять до нейробиологічних захворювань. Даний розлад в основному характеризується відсутністю емоційних зв'язків з оточенням. На думку Н.М. Когутяк існують три основні області, де проявляються симптоми, характерні для цього розладу, тобто так звана аутична тріада: обмежена здатність будувати стосунки з іншими людьми, порушення комунікативних навичок, поведінковий схематизм (Когутяк, Н. М., 2018).

К.О. Островська дослідила, що присутність дитини з аутизмом впливає на усіх членів сім'ї і на життя сім'ї загалом, тому дуже важливо свідомо і мудро адаптувати життя сім'ї до присутності дитини з аутизмом, але також і адаптувати дитину з аутизмом до життя у сім'ї. Результатом дослідження було підтверджено, що наявність певних труднощів, стресів та випробувань не стає перешкодою до позитивних стосунків у сім'ї, спілкування і взаємопідтримки, спільних свят і традицій, уваги до кожного, зокрема до інших дітей, порозуміння між батьками (Островська, К.О., 2012).

М. І. Мушкевич в своїх працях довела, що одним із найбільш турбуючих факторів для батьків є відсутність спілкування дитини. У таких випадках батьки можуть відчувати підвищений стрес, оскільки вони стикаються з проблемами порушення психічного стану дитини. У ряді

досліджень було підкреслено, що до факторів стресу батьків дітей з аутизмом належать тяжкість симптомів аутизму та рівень інвалідності, наприклад, коефіцієнт інтелекту (IQ) дитини. Таким чином, виявляється, що дитина з низьким рівнем когнітивного розвитку та функціональних здібностей може посилити вплив батьківського стресу через схильність дитини до тривалої залежності.

Крім того, 92% дітей з аутизмом демонструють психіатричні супутні захворювання, включаючи синдром дефіциту уваги/гіперактивності, опозиційний тривожний розлад, а також проблеми з поведінкою; ці питання мають прямий негативний вплив на психічну втому серед матерів і батьків (Мушкевич, М.І., 2021).

Н. П. Головка у своїх дослідженнях вважає, що при вихованні дітей з РАС необхідно урахувати підвищену вразливість дітей, виключати з виховного процесу різні тригери, які можуть впливати на їх емоційний стан. Особливість поведінки цих дітей може перешкоджати включенню дитини у взаємодію, провокувати несподіваний емоційний зрив, стати причиною виникнення реакцій негативізму, але спрямована соціально-виховна та корекційно-педагогічна робота може значно підвищити ефективність соціальної взаємодії цих дітей.

Актуальним питанням сьогодення є проблема створення індивідуальних і групових програм реабілітації як для дітей так і для батьків дітей з РАС, які б деякою мірою могли б гарантувати кожній дитині можливість отримати важливий комплекс психологічно-соціальної допомоги з урахуванням захворювання, його наслідків та індивідуальних особливостей організму дитини (Головка, Н.П., 2018).

Висновки. Проблема виховання батьками дітей з розладами аутистичного спектра потребує детального вивчення та допомоги на державному рівні. Психологічна підтримка сімей, які мають дітей з аутизмом, повинна починатися із моменту звернення батьків до фахівця. Перед фахівцем (лікарем, психологом, логопедом або соціальним

працівником) стоїть завдання навчання батьків догляду за дитиною з аутизмом та спілкування.

Сьогодні серед фахівців, які займаються реабілітацією дітей з розладами аутистичного спектра, все більше уваги приділяється їхнім батькам, як найближчим партнерам професіоналів, а також як особам, які певною мірою потребують підтримки самі. Особливу важливість набуває розробка нових підходів до створення оптимальних умов для соціальної адаптації в суспільстві дітей та підлітків, які страждають на аутизм. Водночас потрібно враховувати, що у батьків, які виховують дітей з РАС можуть виникати психологічні проблеми, що пов'язані зі специфікою протікання розладу у дитини.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні особливостей виховання дітей з розладами аутистичного спектру в залежності від віку.

Список використаної літератури:

1. Когутяк, Н.М., (2018). Проблеми міждисциплінарних досліджень у епідеміології аутизму. Психологія. 22, 123 – 128. [українською мовою]
2. Мушкевич, М.І., (2021), Психологічні особливості консультування сімей з аутичними дітьми. Психологія. 6, 45 – 49. [українською мовою]
3. Головка, Н.П., (2018), Особливості психолого-педагогічної взаємодії з дітьми-аутистами. Психологія і особистість. 5, 12 – 16. [українською мовою]
4. Майструк, Н.О., (2010), Проблеми сімей, що виховують дітей з обмеженими фізичними можливостями в сучасній Україні в контексті соціальної роботи / Н. О. Майструк, А. Р. Лучаківська// Вісник НТУУ “КПІ”. Політологія. Соціологія. Право. 3 номер – К. : Нац. техні. ун-т “КПІ”. [українською мовою]

5. Островська, К.О., (2012), Соціальна адаптація дорослих осіб з порушеннями розвитку. – Львів : «Тріада плюс». 27, 48-52. [українською мовою]

6. Холостова, Є.І., (2019), Технології соціальної роботи. гл. 6 – д-р соціол. наук, проф. В.В. Луков; гл. 7 – канд. іст. наук, доц. В.Т. Мошняга. [українською мовою]

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ»

УДК: 159.923.2

Пилявець Наталія Ігорівна,
старший викладач кафедри психології
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Усата Наталія Василівна,
Студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті розглянуті основні підходи до визначення поняття «життєстійкість особистості», зазначені її складові як чинника збереження психічного здоров'я, проведений порівняльний аналіз понять «життєстійкість» і «резильєнтність», визначено напрямки подальших досліджень.

Ключові слова: життєстійкість, резильєнтність, ресурс, особистість, психотравма, стрес.

Актуальність проблеми. В умовах військової агресії Російської Федерації проти України та введення воєнного стану постало питання щодо надмірної кількості стресових ситуацій, численних болісних втрат, надмірного фізичного, інтелектуального, духовного емоційного напруження людини. Українське суспільство опинилось в стані пошуку ресурсів для адаптації до умов середовища, що змінюється, різноманітних